

Asia: Lausuntopyyntö YVA-ohjelmasta, Myrsky Energia Oy, Ylitornion Harjukorven tuulivoimahanke, Ylitornio, Tornio (LAPELY/4506/2024)

Lapin ELY-keskus
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Myrsky Energia Oy suunnittelee Ylitorniolle enintään 29 tuulivoimalan tuulivoimahanketta. Sähkönsiirto toteutettaisiin 400 kV:n voimajohdolla suunnitteilla olevan Ylitornion Kontiovaaran tuulivoimahankkeen sähköasemalle tai 110 kV:n voimajohdolla TLS Verkko Oy:n Keminmaa–Kolari voimajohdon Kainuunkylän sähköasemalle tai 400 kV:n voimajohdolla kaakkoon Tornion Martimon tuulivoimahankkeen suunnitteilla olevalle sähköasemalle.

2 Lausunto

Luke kiittää mahdollisuudesta lausua Ylitornion Harjukorven tuulivoimalahankkeesta ja lausuu seuraavaa.

Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen

Luken näkemyksen mukaan hankealueella sijaitseva matalavetinen Matalajärvi on vesilintujen suosima pesimä- ja lepäilypaikka. Järvellä on todettu Tiira havaintojärjestelmän mukaan laulujoutsenen pesintä. Järvi on joutsenen potentiaalinen pesimäpaikka nyt ja tulevaisuudessa. Järvellä saattaa myös olla merkitystä sekä kesäisenä että varsinkin muutonaikaisena lepäilypaikkana. Luke katsoo, että Matalajärven merkitys laulujoutsenelle pesimä- sekä kesäisenä että muutonaikaisena lepäilypaikkana tulee selvittää. Tuulivoimalat muodostavat törmäysuhan lentäville joutsenille. Joutsenten mahdollinen esiintyminen järvellä tulee vähintäänkin huomioida tuulivoimaloiden sijoittelussa. Voimaloiden etäisyys järvestä tulisi olla vähintään 500 m. Hankealueen läheisyydessä on myös maakotkan reviiri. Maakotkan reviirin koko on 5 km säteinen, joten lajin lentoalueet yltyvät hankealueelle. Luke katsoo, että lajin GPS seuranta alueella ja mallinusselvitys törmäysriskeistä ovat tarpeellisia.

Luke katsoo, että saukko- ja majavainventoinnit tulee sisällyttää YVA-ohjelmaan. Lajeille potentiaalisia esiintymispaikkoja alueella esiintyy hankealueella ja sähkönsiirtovaihtoehtojen läheisyydessä. Natura arvioinnit läheisille Natura-2000 alueille ovat tarpeellisia.

Harjunkorven hankealueen läheisyydessä sijaitsee useita tuulivoimahankkeita. Harjunkorven tuulivoima-alueesta 35 km etäisyydellä sijaitsee 15 muuta tuulivoimahanketta ja 2 toiminnassa olevaa tuulivoimapuistoa. Luke toteaa Harjunkorven hankkeen yhdysvaikutusten arvioinnin välttämättömäksi erityisesti maakotkan, suurpetojen ja muiden luontodirektiivin lajien sekä porojen osalta.

Vaikutukset poronhoitoon

Poronhoidollisesti Ylitornion Harjukorven tuulivoimalahankealue sijoittuu Lohijärven paliskunnan alueelle. YVA-ohjelmassa Lohijärven paliskunta ja

poronhoidon rakenteet hankealueella on kuvattu pääpiirteittäin. Paliskunnan paikkatietoaineistojen (liiteri.ymparisto.fi) perusteella hankealue sijoittuu Lohijärven paliskunnan kevät- ja kesälaidunalueelle. Tarkkaa tutkimustietoa tuulivoiman vaikutuksista porojen käyttäytymiseen ja poronhoitoon on vielä vähän, mutta Ruotsissa tehdyt tutkimukset sekä poronhoitajien kokemukset viittaavat siihen, että keväällä vasonta-aikaan porot saattaisivat olla erityisen herkkiä tuulivoiman aiheuttamille häiriöille. Paikkatietoaineistojen perusteella hankealueelle tai sen läheisyyteen sijoittuu myös erotusaitoja, loppolaidunaluetta sekä porojen kevät- ja syyskiertoreittejä.

Tuulivoimaloiden, sähkönsiirtolinjojen ja teiden lisäksi myös mahdolliset louhokset kiviaineksen ottoa varten todennäköisesti vaikuttavat haitallisesti alueen poronhoitoon. Vähintäänkin louhinta-aikana porot todennäköisesti välttävät niitä. Myös louhinta-ajan jälkeen ne pienentävät porojen käytettävissä olevia laidunresursseja ja voivat myös olla vaarallisia, erityisesti mikäli ne ovat liian jyrkkäreunaisia.

Poronhoitoon mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten arviointimenetelmiä YVA-ohjelmassa on kuvattu ainoastaan hyvin yleisellä tasolla. YVA-ohjelmassa kuitenkin mainitaan mm. että "vaikutuksien arvioinnissa hyödynnetään kartta-aineistoja" ja "vaikutusten arvioinnissa hyödynnetään erityisesti paliskunnan kokemukseen perustuvaa tietoa porojen alueiden käytöstä ja eri alueiden merkityksestä paliskunnan toiminnan kokonaisuuden kannalta". Myös Luonnonvarakeskus katsoo, että sekä kartta-aineistojen ja aikaisemman tutkimuksen hyödyntäminen on tärkeää ja että erityisesti paliskunnan kokemuksellisen tiedon hyödyntäminen on keskeistä, sillä aiheesta on toistaiseksi vain vähän tutkimustietoa ja eri alueilla poronhoitokäytänteet voivat poiketa toisistaan merkittävästi.

Luonnonvarakeskus näkee myös yhteisvaikutusten arvioinnin keskeisenä. Yhteisvaikutukset alueen poronhoitoon voivat mahdollisesti nousta erittäin suuriksi, mikäli useampi paliskunnan kevätlaidunalueelle sijoittuva suunniteltu tuulivoimahanke toteutuu.

YVA-ohjelman yleisosiossa mainitaan, että vaikutusten merkittävyyttä arvioidaan myös käyttäen IMPERIA-hankkeessa kehitettyä merkittävyyden arviointimenetelmää. Luonnonvarakeskus katsoo, että menetelmän hyvä puoli on se, että se tarjoaa tavan luokitella vaikutuksia systemaattisemmin. Tästä huolimatta arvioitsija joutuu viime kädessä itse tekemään arvion vaikutusten suuruudesta. Luonnonvarakeskus näkee, että ainakin poronhoidon osalta Imperia-menetelmän käytössä on aikaisemmissa lausuntoprosesseissa ollut myös tiettyjä puutteita, jotka Luonnonvarakeskus haluaa nostaa esille. Tietyissä tapauksissa Imperia-menetelmän pohjalta on arvioitu, että mitä suurempi paliskunta on, sitä pienempi on muutoksen suuruusluokka. Samoin hyvässä kunnossa olevat laitumet on joissain tapauksissa nähty paliskunnan herkkyyttä pienentävinä tekijöinä. On totta, että pieni paliskunta, jossa on heikkokuntoiset laitumet, kärsii suhteellisesti enemmän samankokoisesta tuulivoima-alueesta, kuin iso paliskunta, jossa on hyväkuntoiset laitumet. Täten, kun arvioidaan, kuinka kriittinen hanke (tai kaikki suunnitellut hankkeen yhteensä) on poronhoidon jatkuvuudelle koko paliskunnan tasolla, voi esitetty tarkastelutapa olla perusteltu. Toisaalta esim. poronhoidon bioekonomisen mallin tulokset osoittavat, että hyväkuntoiset laitumet voivat olla monin kerroin arvokkaammat poronhoidolle, kuin heikkokuntoiset. Täten tuulivoimarakentamisen aiheuttama absoluuttinen taloudellinen haitta voi olla selvästi suurempi paliskunnalle, jolla on

hyvät laitumet, kuin paliskunnalle, jonka laitumet ovat huonossa kunnossa, vaikka suhteellinen haitta olisikin pienempi. Se kuinka ison suhteellisen tai absoluuttisen haitan maankäyttöhanke tuottaa paliskunnalle onkin aina tapauskohtaista, eikä sitä voi suoraan johtaa paliskunnan maapinta-alasta, hankealueen suhteellisesta osuudesta paliskunnan laidunalasta tai paliskunnan laidunten kunnosta.

Luonnonvarakeskus näkee, että Imperia-menetelmää mukailevan paliskuntatasoisen tarkastelun ohella on tärkeää tarkastella myös hankealuetta ja sen välitöntä lähiympäristöä itsessään, sillä porotalouden kokema haitta ei välttämättä pienene, vaikka paliskunnan hallinnollisen alueen pinta-ala kasvaa. Paliskunnat jakautuvatkin usein sisäisesti eri työporukoihin, tokkakuntiin, siidoihin, yms. Luonnonvarakeskus näkee, että paliskunnan kokoon suhteutettujen haittojen ohella on hyvä pyrkiä arvioimaan myös paliskunnan kokemaa absoluuttista haittaa (esim. taloudellista haittaa) sekä paliskunnan eri alueisiin (tai esim. työporukoihin) kohdistuvaa haittaa. Tähän ei kuitenkaan tällä hetkellä ole olemassa menetelmää, eikä arvioiden pohjaksi ole saatavilla yksiselitteisiä tutkimustuloksia, joten arvioi jää luultavasti vain suuntaa antavaksi. Imperia-menetelmään mahdollisesti liittyvistä puutteista huolimatta, Luonnonvarakeskus näkee, että sen käyttäminen on perusteltua ja että se täydentää muita arviointimenetelmiä.

Kokonaisuudessaan YVA-ohjelmasta ei Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan pysty täysin arvioimaan, miten vaikutusten arviointi tullaan poronhoidon osalta tekemään, vaan YVA-selostuksen toteutus jää hieman epäselväksi. YVA-ohjelmassa on kuitenkin mainittu keskeiset asiat, joihin vaikutusten arvioinnissa tulisi ja tullaan kiinnittämään huomiota. Näitä ovat mm. kokonaisvaikutusten arviointi, poronhoitajien tiedon yhdistäminen karttatietoon ja tieteelliseen tietoon, vaikutusten arviointi poronhoidon kokonaisuuden (laitumet, porojen liikkuminen, poronhoitotyöt) kannalta ja Paliskuntain yhdistyksen oppaan hyödyntäminen. Näiden lisäksi Luonnonvarakeskus korostaa, että on keskeistä huomata, että tuulipuistohankkeen vaikutukset voivat kohdistua paliskunnan eri osiin ja osakkaisiin eri tavoin, ja täten arvioinnissa on huomioitava vaikutukset paitsi koko paliskuntaan myös sen eri alueisiin, osakkaisiin ja ryhmiin. Tällöin myös yhteisvaikutusten arviointi on keskeistä, sillä eri alueiden merkitykset poronhoidolle saattavat muuttua tulevaisuudessa. Lisäksi Luke painottaa, että vaikutusten arvioinnissa tulee keskittyä laaja-alaisesti poronhoidon kannalta keskeisiin tekijöihin ja käydä tiivistä vuoropuhelua paliskunnan kanssa koko prosessin ajan.

3 Lausunnon tiivistelmä

Hankealueella sijaitseva matalavetinen Matalajärvi on vesilintujen suosima pesimä- ja lepäilypaikka. Luke katsoo, että Matalajärven merkitys laulujoutsenelle pesimä- sekä kesäisenä että muutonaikaisena lepäilypaikkana tulee selvittää. Tuulivoimalat muodostavat törmäysuhan lentäville joutsenille. Joutsenten mahdollinen esiintyminen järvellä tulee vähintäänkin huomioida tuulivoimaloiden sijoittelussa. Voimaloiden etäisyys järvestä tulisi olla vähintään 500 m. Luke toteaa Harjunkorven hankkeen yhdysvaikutusten arvioinnin välttämättömäksi erityisesti maakotkan, suurpetojen ja muiden luontodirektiivin lajien sekä porojen osalta. YVA-ohjelmasta ei Luonnonvarakeskuksen

25.3.2025

245/00 04 05/2025

näkemyksen mukaan pysty täysin arvioimaan, miten vaikutusten arviointi tullaan poronhoidon osalta tekemään, vaan YVA-selostuksen toteutus jää hieman epäselväksi. YVA-ohjelmassa on kuitenkin mainittu keskeiset asiat, joihin vaikutusten arvioinnissa tullaan kiinnittämään huomiota. Näitä ovat mm. kokonaisvaikutusten arviointi, poronhoitajien tiedon yhdistäminen karttatietoon ja tieteelliseen tietoon, vaikutusten arviointi poronhoitoon kokonaisuudessaan ja Paliskuntain yhdistyksen oppaan hyödyntäminen. Näiden lisäksi Luonnonvarakeskus korostaa, että tuulipuistohankkeen vaikutukset voivat kohdistua paliskunnan eri osiin ja osakkaisiin eri tavoin, ja täten arvioinnissa on huomioitava vaikutukset paitsi koko paliskuntaan myös sen eri alueisiin, osakkaisiin ja ryhmiin. Tällöin myös yhteisvaikutusten arviointi on keskeistä, sillä eri alueiden merkitykset poronhoidolle saattavat muuttua tulevaisuudessa. Lisäksi Luke painottaa, että vaikutusten arvioinnissa tulee keskittyä laaja-alaisesti poronhoidon kannalta keskeisiin tekijöihin ja käydä tiivistä vuoropuhelua paliskunnan kanssa koko prosessin ajan.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 25.03.2025 klo 16:45:57.

Lausunnon valmistelija(t):

Esa Huhta

Antti Pekkarinen

Liitteet:

Tiedoksi: